

T.Y.B.A

MARATHI LITERATURE

History of Marathi Literature

(Paper- IV) (02/05/2017)

Q.P. Code :08623

[वेळ:३ तास]

[गुण:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना १) प्रश्न क्रमांक १ ते ८ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

२) प्रश्न क्रमांक ९ आवश्यक आहे.

३) एकूण पाच प्रश्न सोडवा.

४) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. महानुभाव साहित्याची स्वरूप व वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा. २०
२. वारकरी संत साहित्याची परंपरा सांगून त्यांच्या वाङ्मयीन वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या. २०
३. पंडिती साहित्याचे स्वरूप व वेगळेपण सांगा. २०
४. शाहिरी साहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करून लावणी व पोवाडा रचनेतील साम्यभेद स्पष्ट करा. २०
५. 'नाथ, दत्त, समर्थ व लिंगायत पंथियांनी लिहिलेल्या वाङ्मयातून त्यांचा पंथीय दृष्टिकोन कसा व्यक्त झाला आहे'- ते सविस्तर लिहा. २०
६. प्राचीन मराठी साहित्यातील इतर धर्मीयांनी लिहिलेल्या साहित्याचा परिचय करून द्या. २०
७. बखर वाङ्मयाच्या प्रेरणा सांगून शिवकालीन बखरींचे स्वरूप स्पष्ट करा. २०
८. मध्ययुगीन मराठी साहित्यातील विविध वाङ्मय प्रकारांचा आढावा घ्या. २०
९. प्रत्येक गटातील दोन टिपा लिहा (एकूण चार) २०

'अ' गट

- १) विवेकसिंधू
- २) ज्ञानेश्वरी
- ३) महंदबेचे धवळे
- ४) मनाचे श्लोक

'ब' गट

- १) जनाबाई
- २) नरेंद्र पंडित
- ३) श्रीधर
- ४) रामजोशी

T.Y.B.A

MARATHI LITERATURE

Theory of Literature & Literary Criticism
(Paper- V) (03/05/2017)

Q.P. Code :08626

[वेळ : ३ तास]

[गुण : १००]

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना: १.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
२.अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.

प्र.१ अ) भरतमुनीचा रससिद्धांत स्पष्ट करा.
किंवा

१२

आ) टीपा लिहा.

१.रीतिविचार

२.औचित्यविचार

प्र.२ अ) अॅरिस्टॉटलचा अनुकृती सिद्धांत स्पष्ट करा.
किंवा

१२

आ) टीपा लिहा.

१.अलौकिक ध्वनी

२.वक्रोक्तीचे प्रकार

प्र.३ अ) व्यंजनाशक्ती म्हणजे काय ते सांगून तिचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा

आ) टीपा लिहा.

१.प्रतिभेची वैशिष्ट्ये

२.रूपक : एक अलंकार

प्र.४ अ) प्रतिभा म्हणजे काय ते सांगून प्रतिभेचे अलौकिकत्व स्पष्ट करा.
किंवा

१२

आ) टीपा लिहा.

१.कोलरिजचा कल्पनाशक्ती सिद्धांत

२.प्रतिभा आणि स्फूर्ति.

प्र.५ अ) पाश्चात्य साहित्याशास्त्रातील प्रयोजन विचारांची सोदाहरण चर्चा करा.
किंवा

१२

आ) टीपा लिहा.

१.आनंद : एक काव्य प्रयोजन

२.'भामह' चा काव्य प्रयोजन विचार

(पुढील पानावर)

प्र.६ अ) अभिनवगुप्ताचा अभिव्यक्तीवाद स्पष्ट करा.
किंवा

१२

आ) टीपा लिहा.

१. अँरिस्टॉटलचा कॅथार्सिसचा सिद्धांत .
२. संभावनाविरहः एक रसविघ्न

प्र.७ अ) साहित्य समीक्षेतील विश्लेषण या घटकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा

१२

आ) टीपा लिहा.

- १.समीक्षा व्यापारातील विविध टप्पे.
- २.समीक्षेची उद्दिष्ट्ये.

प्र.८ पुढील प्रश्नांची पूर्ण वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही १६)

१६

१. 'रीतिरात्मा काव्यस्य' ही व्याख्या कोणाची?
२. भरतमुनीने कोणता ग्रंथ लिहिला?
३. अनुभावाचे प्रकार कोणते?
४. लक्षणेचे दोन प्रकार कोणते?
५. अँरिस्टॉटलने शोकात्म नाट्याची संकल्पना कोणत्या ग्रंथात मांडली .
६. समीक्षा म्हणजे काय?
७. मुक्तछंदाचे उदाहरण द्या.
८. मम्मटाने प्रतिभेला काय म्हटले आहे.
९. विश्वनाथाने केलेली काव्याची व्याख्या लिहा.
१०. भरताचे रससूत्र सांगा.
११. व्यभिचारी भाव म्हणजे काय?
१२. प्रेरणा संतुलनाचा सिद्धांत कोणी मांडला.
१३. कवी वामन यांनी कोणता विचार मांडला.
१४. कोलरिजने कोणता सिद्धांत मांडला.
१५. वाङ्मयात कशाची अनुकृती केली जाते?
१६. समीक्षेचा मूळाधार कोणता?
१७. दण्डीने केलेली अलंकाराची व्याख्या लिहा.
१८. प्रीति व किर्ती ही काव्यप्रयोजने कोणी सांगितले
१९. प्रतिभेचे अलौकिकत्व कशात आहे.
२०. सर्व साधारण वाचकांचा सामीक्षक कोण आहे.

T.Y.B.A

MARATHI LITERATURE

Literature and Society (Rev)

(Paper- VI) (04/05/2017)

QP Code : 08630

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- सूचना : (१) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)
(२) दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी (IDOL) विद्यार्थ्यांसाठी वेळ ३ तास व एकूण गुण - १०० (प्रत्येक प्रश्नास २५ गुण आहेत)

१. (अ) साहित्य, समाज आणि संस्कृती यांचे परस्पर संबंध उलगडून दाखवा. २०
किंवा
(ब) 'तेन' व 'कार्ल मार्क्स' यांचे साहित्याच्या सामाजिकते संदर्भातील विचार स्पष्ट करा.
२. (अ) ग्रामीण साहित्य निर्मिती ही सामाजिक आणि भौतिक बदलातून कशी आकाराला येते ? ते सविस्तर लिहा. २०
किंवा
(ब) कृष्णात खोत लिखित 'गावठाण' या कादंबरीचा संघर्ष सविस्तर उलगडून दाखवा.
३. (अ) 'स्त्री शिक्षणातून आलेले आत्मभान हे स्त्रीवादी साहित्य-निर्मितीचे प्रमुख कारण आहे' - या विधानाचा परामर्श घ्या. २०
किंवा
(ब) 'अवकाश' या कादंबरीची स्वरूप-वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.
४. (अ) दलित साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करून दलित साहित्याच्या प्रमुख प्रेरणांचा आढावा घ्या. २०
किंवा
(ब) धर्म, जात, लिंगभेद, शोषण या विरुद्ध असणारा जानकीचा विद्रोह 'सूड' कादंबरीच्या आधारे स्पष्ट करा.

[वेळ : ३ तास]

[गुण : १००]

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना : १.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

२.अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या .

- प्र१. अ) भरतमुनीच्या रससिद्धांताचे साहित्यातील महत्त्व स्पष्ट करा. १२
किंवा
आ) टीपा लिहा .
१.वक्रोक्तीचे प्रकार
२.अलौकिक ध्वनी
- प्र२. अ) प्लेटोच्या अनुकृती सिद्धांताचे सविस्तर विवेचन करा. १२
किंवा
आ) टीपा लिहा.
१. रितीचे महत्त्व
२. रसविधने
- प्र३. अ) भारतीय साहित्यशास्त्रातील शब्दशक्ती कोणत्या ते सांगून व्यजनेचे महत्त्व विशद करा. १२
किंवा
आ) टीपा लिहा .
१. काव्यातील मुक्तछंद
२. साहित्याच्या भाषेतील प्रतिभेचे स्वरूप .
- प्र४. अ) साहित्य निर्मितीच्या शक्तीमधील प्रतिभेचे स्वरूप उलघडून दाखवा. १२
किंवा
आ) टीपा लिहा.
१. व्युत्पत्ती -एक काव्यकारण
२. कोलरिजने वर्णन केलेल्या 'व्दितीय श्रेणीच्या' कल्पनाशक्तीचे महत्त्व .
- प्र५. अ) साहित्यशास्त्रातील 'आत्माविष्कार' आणि 'जीवनभाष्य' साहित्य प्रयोजनांचा थोडक्यात आढावा घ्या. १२
किंवा
आ) टीपा लिहा .
१. भामहाची काव्यप्रयोजने
२. रुद्रटाची काव्यप्रयोजने
- प्र६. अ) रसप्रक्रियेच्या संदर्भात अभिनगुप्त यांनी केलेले विवेचन सविस्तर विशद करा. १२
किंवा
आ) टीपा लिहा.
१. कॅथार्सिस : विशुद्धीकरणाची उपपत्ती
२. भट्टलोल्लटाची रसविषयक उपपत्ती

(पुढील पानावर)

प्र७ अ) साहित्य समीक्षेतील विविध घटकांचा परिचय करून द्या .

किंवा

१३

आ) टीपा लिहा.

१. साहित्य समीक्षेचे कार्य थोडक्यात लिहा.
२. समीक्षेच्या पद्धती

प्र८. पुढील प्रश्नांची पूर्ण वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही १६)

१६

१. ध्वनि हाच काव्याचा आत्मा आहे,- असे कोणी म्हटले आहे?
२. 'दण्डी' च्या ग्रंथाचे नाव काय?
३. रीती विचाराची मांडणी कोणी केली?
४. वक्रोक्तीचे दोन प्रकार लिहा.
५. 'नवनवोन्मेषशालिनी प्रजा प्रतिभा' ही प्रतिभेची व्याख्या कोणाची?
६. अभिनवगुप्ताने प्रतिभेला काय म्हटले आहे?
७. प्लेटोने कोणत्या ग्रंथात अनुकृतीचा सिद्धांत मांडला?
८. व्यंजनेचे मुख्य प्रकार सांगा.
९. लक्षणाशक्तीचे उपप्रकार लिहा?
१०. भरतमुनीच्या प्रसिध्द ग्रंथ कोणता?
११. कोणतेही दोन स्थायीभाव सांगा?
१२. भावनाविरेचानाचा सिद्धांत कोणी मांडला?
१३. कोणतेही दोन रसविघ्ने लिहा?
१४. विभावाचे प्रकार सांगा?
१५. समीक्षाव्यापारातील पहिली पायरी कोणती ?
१६. रुद्रटाने सांगितलेले प्रतिभेचे प्रकार कोणते?
१७. भट्टलोल्लटाने कोणता सिद्धांत मांडला?
१८. कॅथार्सिस म्हणजे काय?
१९. सर्जक अनुकृतीची संकल्पना कोणी मांडली आहे?
२०. कवी भोजाने लिहिलेल्या काव्यविषयक ग्रंथाचे नाव लिहा.

T.Y.B.A

MARATHI LITERATURE

**Introduction to Linguistics & Outline
of Marathi Drama
(Paper- VII)**

Q.P. Code :08636

(वेळ - ३ तास)

गुण : १००

- सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

१. (अ) मानवी व मानवेतर संदेशनातील फरक स्पष्ट करून मानवी भाषेची लक्षणे सविस्तर सांगा.
किंवा
(ब) भाषाभ्यासाच्या विविध पद्धती सांगून ऐतिहासिक भाषाभ्यास पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
२. (अ) 'भाषिक परिवर्तन' ही संकल्पना स्पष्ट करून ध्वनिपरिवर्तनाची कारणे सोदाहरण लिहा.
किंवा
(ब) अर्थपरिवर्तनाची व्याख्या सांगून अर्थपरिवर्तनाचे प्रकार साधार स्पष्ट करा.
३. (अ) शब्दजातीच्या पारंपरिक वर्गीकरणाची चर्चा करून 'नाम' व 'सर्वनाम' या शब्दजातींची सविस्तर मांडणी करा.
किंवा
(ब) 'प्रयोग' ही संकल्पना स्पष्ट करून दामलेकृत संकीर्ण प्रयोगाची चिकित्सा करा.
४. (अ) विभक्ती प्रत्ययावरून मानाव्यात की अर्थावरून मानाव्यात यासंदर्भातील मतमतांतराचा सोदाहरण आढावा घ्या.
किंवा
(ब) शब्दसिद्धीचे प्रकार सांगून 'उपसर्गघटित' व 'प्रत्ययघटित' शब्दांची चर्चा करा.
५. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
१. ऐतिहासिक भाषाभ्यास पद्धतीच्या मर्यादा
२. अर्थपरिवर्तनाची कोणतीही दोन कारणे
३. खंडाधिष्ठित स्वनिम
४. आशयसूचक व कार्यसूचक रूपिम
(ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
१. शब्दयोगी अव्यय
२. चरमप्रत्यय
३. कर्तरीप्रयोग
४. द्विगू समास

T.Y.B.A

MARATHI LITERATURE

The Study of an Author - Jaywant Dalvi

(Rev)

(Paper- VIII)

Q.P. Code : 08638

वेळ: ३ तास

एकूण गुण: १००

(मराठी रूपांतर)

- सूचना: १. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
२. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

१. (अ) लेखकाभ्यास पद्धतीचे स्वरूप सांगून त्याची उद्दिष्ट्ये सविस्तर सांगा. २०
किंवा
(ब) लेखकाच्या अभ्यासाकडे बघण्याचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
२. (अ) 'जयवंत दळवी यांच्या साहित्यातून मानवी मनाच्या विविधतेचे दर्शन कसे घडते आहे' स्पष्ट करा. २०
किंवा
(ब) जयवंत दळवी यांच्या कथांची वैशिष्ट्ये 'वेचक जयवंत दळवी' च्या आधारे स्पष्ट करा.
३. (अ) एक विनोदी कादंबरी म्हणून "सारे प्रवासी घडीचे" या कादंबरीचे मूल्यमापन करा. २०
किंवा
(ब) "सारे प्रवासी घडीचे" या कादंबरीतील व्यक्तींचे स्वभाव दर्शन घडवा.
४. (अ) 'समाजिक रूढी, परंपरा यांचे संकेत 'अंधाराच्या पारंब्या' या कादंबरीतून कसे व्यक्त झाले आहेत'. विवेचन २०
करा.
किंवा
(ब) "अंधाराच्या पारंब्या" या कादंबरीचे कथानक तुमच्या शब्दात लिहा.
५. (अ) मानवी जीवनावरील एक अटळ दुःखाचा प्रत्यय देणारे नाटक म्हणून "संध्याछाया" या नाटकाचे समीक्षण २०
करा.
किंवा
(ब) "संध्याछाया" या नाटकातील नाना नानींचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.

T.Y.B.A

MARATHI LITERATURE

**Translation Theory Essay & Project
(Old Course)
(Paper- IX)**

Q.P. Code :08644

[गुण:८०]

For I.D.O.L Students: ३ तास

[गुण:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
२. दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी वेळ ३ तास व एकूण गुण १०० आहेत.

प्र.१ अ) भाषांतर, रूपांतर, अनुवाद व अर्वाचीनीकरण या संकल्पनमधील साम्यभेद सोदाहरण स्पष्ट करा. १५

किंवा

आ) भाषांतराची विविध क्षेत्रात उपयुक्तता कशी भासते, ते साधार स्पष्ट करा.

प्र.२ अ) 'शैली' हा घटक भाषांतर प्रक्रियेत निर्णायक कसा ठरतो, ते सविस्तर लिहा. १५

किंवा

आ) आदर्श भाषांतरकर्त्याकडे कोणत्या क्षमता असायला हव्यात, त्याची साधार चर्चा करा.

प्र.३ पुढीलपैकी इंग्रजीतील एक, हिंदीतील एक आणि मध्ययुगीन मराठी गद्यांपैकी एक अशा एकूण तीन उताऱ्यांचे मराठीत भाषांतर करा. ३०

अ) Dr. Martin Luther King, Jr. was born in Atlanta, Georgia in the United States in 1929. At that time in America, black people didn't have equal rights with white people. Black people had to sit in the back of busses. The schools were segregated and there were even separate public restrooms for black people and white people. Black people's lives were not very good. Martin Luther King, Jr. was a minister in the Baptist Church. He fought against racial segregation. He wanted equal rights for all people. But he didn't use violence in his fight. He asked people to fight peacefully. For example, he asked black people to ride in the front of the bus. More than 200,000 people went to Washington D.C. to listen to him speak and ask the government to change unfair laws.

किंवा

ब) The future of any country depends upon its students. A country's name and fame rest on the educated youth. In other words, the students are the real treasure of any country. They are more important for a country like India. If the energy of the students is directed to constructive proposes, the whole country will taste the all round development. Some great man has rightly said, "Give me the children and I will change the nation". A nation can progress if its youth is sincere and educated. So most of it depends upon the students.

India is fortunate that more than 60% of the total population of the country is young men. And most of them are the students. These young people can do a lot in the development work of the country. They can do a lot of tasks for giving their contribution to this development.

(पुढे पहा.)

क) हम सब के जीवन में शिक्षा का बहुत महत्त्व है। इस शिक्षा को सही रास्ता एक आदर्श अध्यापक ही दिखा सकता है। आदर्श अध्यापक का आकलन उसके चरित्र और शैक्षणिक क्षमता से किया जाता है। एक अध्यापक के बिना विद्यार्थी का जीवन अधुरा है। आदर्श अध्यापक देश में व्याप्त अशिक्षामयी अँधेरे को दूर करने में सहायक होता है। ऐसे अध्यापक अपने सिद्धांतों से दूसरों के लिए एक मशाल कायम करते हैं। आदर्श अध्यापक का उत्तम उदाहरण चाणक्य है जो चन्द्र गुप्त मौर्य के गुरु थे। आज के समय में हमारा समाज और वातावरण बुराइयों से भर गया है और ऐसे समाज में आदर्श अध्यापक का होना बहुत आवश्यक है। आज के छात्र असभ्य हो गे हैं उनमें पढ़ने की लगन कम हो गई है और वो गलत कामों की तरफ आकर्षक होते जा रहे हैं और पैसे के पीछे भागते जा रहे हैं। ऐसे में एक आदर्श अध्यापक ही है जो ऐसी असभ्यता को दूर करने के लिए ठोस कदम उठाते हैं और पूरा योगदान देते हैं। हर छात्र में एक आदर्श अध्यापक होता है। सही दिशा में जाने का रास्ता बताते हैं। एक आदर्श शिक्षक किसी भी समाज व राष्ट्र की अनमोल संपत्ति होता है।

किंवा

ड) साहित्यकार अपने युग का प्रतिनिधि होता है। वह अपने युग की सामाजिक, आर्थिक और राजनैतिक परिस्थितियों से प्रभावित होता है। अतः उसकी कृतियों में युगीन परिस्थितियों की स्पष्ट छाप रहती है। सन १९६०-१९६५ के बाद की लिखी गई कहानियों में अत्यधिक उग्रता और निर्ममता और यथार्थ की क्रूरता की प्रवृत्तियाँ दृष्टिगोचर होती हैं। ये कहानियाँ प्रायः उन लेखकों की हैं, जो स्वाधीन भारत में जन्में और बड़े हुए तथा जिन्हें देखने को मिला स्वतंत्र भारत का क्रूर यथार्थ, स्वार्थ परायण व्यवस्था, भ्रष्टाचार, समाज की विषम भयावह विसंगतियाँ, बेकारी, असुरक्षा। इन साहित्यकारों ने परंपरागत रूढ़ि-संप्रदायों का विरोध किया और जीवन के नए मान्यताओं पर बल दिया। मन्नू भंडारी, मंजुल भगत, मृणाल पांडेय, राजी सेठ, उषा प्रियंवदा, सुधा अरोड़ा आदि महिला लेखिकाएँ इस दृष्टि से प्रमुख कही जा सकती हैं। इनसे जुड़ते हुए परन्तु थोड़ी बहुत भिन्नता के साथ उभरकर आया हुआ एक नाम है मधु कांकरिया जिन्होंने नए विषयों को लेकर अपने कथा - साहित्य का सृजन किया।

इ) एकी गावीं म्हातारी एकीचा पुत गोरुवें राखे : तेणेंसी गोसावीयासि पाडु प्रजान आति : तीए गावीं गोसावियासि वृक्ष खालि आसन : ऐसा तेयासि जरी आला : तयाचीया माता म्हणीतलें : 'जी जी : तेयासि जरु आला : आतां गोरुवें आणिकासि नीरोवीति : आम्ही मेलों' : गोसावी तेयाचीया घरा बीजें केलें : तेयाचें पांगरुनि तेया सरिसा पहुड स्वीकारिला : तेयासि समाधान जालें : तो गोरुवासरिसा पाठवीला : तेयाची माए गोसवीयासि पथ्य करि : केतुलेया एक दीसा : गोसावी समाधान स्वीकारीलें : मग त्यें गोसावीया नीगों नेदीति : सर्वजें म्हणीतलें : 'हें तयासि भांडौनि निगालें' : हे गोष्टि भुतानंदाप्रति सांघितली : ॥

किंवा

(पुढे पहा.)

ई) गोसावी गावां एका बीजे करीत असति : तेथोनि लोके वारिले : 'देव व्हो : या वाटा न वचा : न वचा : एथ अरणम्हैसा असे : तो माणुसे मारी' : आइकोनि बीजे केले : ते मार्गी चालतां वाणी पडली आणि म्हैसा आला : गोसावी अवलोकीला : आणि तेयाचा रोखु निवर्तला : बीजे केले : तीये दीउनि तो मार्गु वसता जाला||

प्र.४ पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा २०

सूचना: १) नियमित विद्यार्थ्यांनी पुढीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहावा.

२) दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांनी पुढीलपैकी दोन निबंध लिहावेत. (गुण ४०)

१. मराठी भाषेची स्थितीगती
२. स्त्रीवादी चळवळी आणि साहित्य
३. कलावंतांचे अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य
४. वाचनसंस्कृतीचा ज्हास होतो आहे?
५. ग्रामीण साहित्याची वाटचाल